

Wohlfart Zoltán

KARÁCSONYI SÓLYOMRÖPTETÉS

A karácsony a kereszténység egyik legnagyobb vallási ünnepe, de az ősi kultúrák pogány napkultúszainak is kiemelkedő ünnepe lehetett, hiszen ilyenkor, a téli napforduló idején, a fény egy féléves gyengülés után újból erősödni kezd. A kereszténység elterjedése előtt a rómaiak december 25-én, a régi római naptár szerinti téli napforduló napján, ünnepeltek a pogány napisten, Mithrász visszatérését. Aztán 350-ben I. Gyula pápa ezt a napot nyilvánította Jézus „hivatalos” születésnapjává.

Bizonyosan őseink számára is a téli napforduló kivételes jelentőséggel bírt. Mivel a magyar nyelvben a „cinema” mozi, a „tramway” villamos, a „parlament” országház, a „teátrum” színház, a „literatúra” irodalom, hogyan lehetséges, hogy ennek a jeles ünnepkörnek a nevét őseink a szlávoktól kölcsönözték? Nyelvészeink szerint karácsony szavunk szláv eredetű, és az ószláv „korcsuny” (lépő, átlépő) szónak lehetett az eredeti jelentése. Ugyanakkor feltűnő, hogy a karácsony magas hangrendű párja a kerecseny. Talán őseink napmadara, a kerecsen sólyom összefüggésbe hozható a téli napforduló, a karácsony megünneplésével? Etimológusaink szerint kerecsen szavunk is szláv eredetű, Ha el is fogadjuk e szó pár idegen eredetét, az még nem jelenti szavaink megfejtését.

Az idegen eredet kutatása helyett a két szójelkép tárgyát próbáljuk megtalálni a magyar nyelv saját ABC-je, a székely rovásbetűk segítségével. Rovásbetűs szófejtéssel bebizonyítható, hogy kerecseny szavunk a tavaszi felkelő Nap egyik szójelképe, míg sólyom szavunk a nyári napforduló idején az égbolt csúcsára felkapaszkodó égitest szimbóluma (3. és 4. sz. kép). Tehát a kerecsen sólyom kifejezés tulajdonképpen az egész égboltot jelképezi a horizonttól a zenitig. A székelyekhez hasonlóan így gondolták ezt az ókori egyiptomiak is, amikor szent sólymuk markába két attribútumot helyeztek el. Az egyik a „shen” (kerecseny?) gyűrű, a felkelő Napot, míg a másik az „ankh” (anyuka, nagymama, Nagyboldogasszony?)

amulett, a csúcson tündöklő égitestet jelképezi (1. sz. kép)

A régmúlt időkben az uralkodóknak égi hatalmat tulajdonítottak, ezért kijárt nekik a teljes égboltot szimbolizáló sólymos fejdísz (2. sz. kép, hun fedelem fejdísz). A kerecsen sólyomhoz hasonlóan uralkodói jelképnek számított a piros-fehér szín pár is. A piros szín a felkelő Napot, míg a fehér szín a csúcson tanyázó fehéren csillogó égitestet szimbolizálta. Így az Árpád-házi királyokat is megillette a piros-fehér szín pár. Ugyanúgy az aranyszínű országalma (a felkelő Nap jelképe) és a hegyikristály jogar (áttetsző fehér Nap szimbóluma). (5. sz. kép, Szent István ábrázolása a Képes Krónikában) Az égbolt két végét jelképezte a kenyér (felkelő Nap) és a só (delelő Nap) is. Ezért a magas rangú vendéget illet kenyérral és sóval kínálni. A nyári napforduló Napját a sólyomhoz hasonlóan sóly-nak hívhatták (latin sol=Nap). A magyar nyelvből mára kikopott a sóly szó, de a Veszprém közeli Soly nevű település ma is őrzi emlékét. Egykoron Szent István hadai itt győzték le Koppány seregét. Úgy tűnhetett, hogy súlyos (solyos?) a nyári napforduló Napja, mert már somlós (somyós), somlik lefele. Feltehetőleg Csíksomlyón eredetileg a nyári napforduló idején a napba öltözött Nagyboldogasszonyra (anyukára?) emlékeztek. A nyári napforduló egykori megünneplését idézi fel napjainkban Felcsíkon a János-napi (június 24-i) angyalozás.

A nyári napforduló pazar fényáradatával ellentétben a téli napforduló az égbolt, jelképesen a kerecsen sólyom, éjszakáját jelentette. De ettől az időponttól kezdve a fény, jelképesen a napmadár, a kerecsen sólyom, újból erősödni kezd. Eszerint hihető a vitatott eredetű Kassai Kódex híradása, miszerint „A régi hitűek Urunk születése napján tartják a sólyom ünnepét”. „Ekkor (karácsonykor) a sólymokat vadászatra eresztik.”

Végezetül talán nem tűnik délibábos szófejtésnek, hogy a karácsony éjszakája (estéje) kifejezés a kerecsen sólyom éjszakája összetételből rövidült le.

Zárójelben érdemes megemlíteni, hogy szerescsen (fekete) szavunk nem véletlenszerűen hasonlít a kerecseny megnevezéshez, hiszen mindkettő e felkelő Nap szójelképe, azzal a különbséggel, hogy az első az égitest alsó felének fekete színére utal (4. sz. kép), a félig szerescsen színű égitest azért még jelenthet szerencsét. A félig piros, félig fekete színű égitest magyarázatul szolgálhat, hogy miért piros az orosz „krasznij” és miért fekete a török „kara” (4. sz. kép).

Ha pedig a kerecseny szavunkat kettőbe szakítjuk, akkor az első szógyök, a „ker”, a latin „carbo” (szén) szó megalkotásában játszhatott szerepet, míg a második, a „cseny” a magyar „szén” szó megszületésében. Mindkét szó a horizont által kettőbe szelt égitest alsó fekete felének a szójelképe. A felső, élénk színű fél, valószínűleg a „szín” szavunknak adott nevet. Talán őseink az első színjátékokat a felkelő Nap tiszteletére rendezték?

Mivel nagy valószínűséggel a spanyol „corazon” (szív) is a „kerecsen”-hez hasonlóan a bimbózó vörös fény (4. sz. kép) szójelképe, akkor nem lehetne, hogy a kölcsönként számon tartott „kerecseny” és „karácsony” szavunk jogos nyelvi örökségünk és ugyanakkor egy közös ősi nyelvnek az emlékei?

Megjegyzés: a rovásbetűk tanúsága szerint az egykori felkelő Nap betűjelképei:

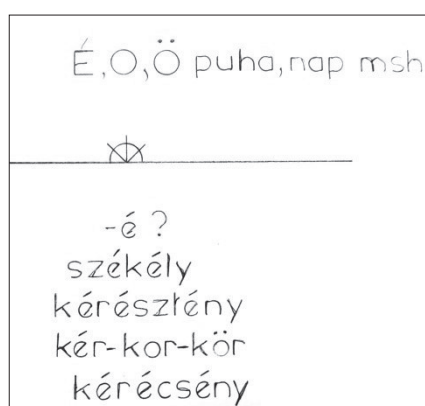
- az é, az o és az ö magánhangzók;
- a napsugárhoz hasonló, puha, simogató zöngétlen mássalhangzók.

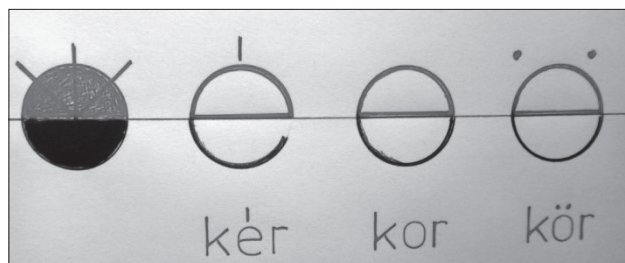
1. sz. kép

2. sz. kép

3. sz. kép

4. sz. kép

5. sz. kép